

148-213

צבי הרמן

ה ע ל י ת ב

התעפלה או העליה ב' (מעליה הבלתי חוקית) לא התחילה עם הספנתה "וולוס", כפי שרנגלים לציין בספרי ההיסטוריה ובספרי הנוכחות, שאחרי מביז מנהל המוסד לעליה ב' והעברדים בו פירסמו ב'10-15 השנים האחרונות, לא נוצר יש מאין, הלחץ לעליה, התברר בעליה, הרעיונות הראשונים והכלים הראשונים לביצוע התעפלה לא נולדו עם כינון המוסד לעליה ב'. הם היו קיימים גם לפני כן. לא המיר היו קיימים רקוויזיט-האבטחה והכדל-המנוב בין המושגים עליה והתעפלה. עליה לארץ ישראל ציינה ברורות האחרונה מעשה חוקי; בניסה לארץ בדרך חוקית, מוסד הסכמת השלטונות; ואולי התעפלה לארץ ישראל ציינה עליה שלא ברשות ובסוכמתה של הממשלה הבריטית, עליה בלתי לגלית.

בתודות-ספורי הארוכות של עם ישראל היו המיד מעפפלים חקיים ובלתי חקיים. מאז יצא ישראל לגלות לא נתקנה שלשלה התעפלה, המיד נמצאו יחודים נוצרים, לחמשים, חולמים ויראים, שקיבלו על עצמם את כל הסבל והכנו לל התלאות על מנת לבוא לארץ-ישראל לחונן את עפרה ולמנו בנה, מסעות ארץ-ישראל" בכל הדורות ודמו בכל הדרכים והם תופסים מקום נכבד בהיסטוריה היהודית ובספרות העברית. לא כאן המקום לעמוד על התעפלה ההיסטורית הזאת אף על פי שבספורי המסעות ובהיאורי העליות האלה מקופלים ספורי כמיהה ותיאורי גבורה ראויים לציון.

העליה היהודית בימי הביניים, בשנות 1881-1883, הייתה עליה בלתי חוקית. אליעזר בן-יהודה, ה"משוגע" שהולל את גם תחיית השפה העברית, מספר על מרבב של המשה (מושל) של ארץ-ישראל משנת 1883 אל תחום באשי (נביז ראש הקהילה) של קהילת היהודים בירושלים. בין היתר כתב המשה: "...חוקי מלכותנו הם לעזרת הנחות הנחוצים להמסחר בארצות סורקיה בחירות, אך הנזר הזה הוא רק במקומות המסחר ולא במקומות אשר לא למסחר נכונו הנחה פלסטינה אינה למסחר...". כלומר, כל עלייה הבינאיים הייתה עליה בלתי חוקית ועוד מוסרף הפחה, שהיהודים (החיים בארץ) שלביהם באים יהודים חדשים אל,

השמועה שהפשטה מהר והורדה מילאה את לבנו. בספטמבר 1952 עוד לא ידעתי על גורלם המר של גדולי החרבות היהודיים, אבל בעתונים פרסמו כל יום "פיליסטין" שבו הטיפוס השלילי היה כמעט תמיד יהודי; ואם לפי שם המשפחה לא ניתן היה להבין בקל שהוא יהודי, הטיפוס את שמו, את שם אביו או אמו, שלא היה, הם חלילה, כל ספק במוצאו. עלינו לדעת שבתנאי כדור"מ, מאמר, היה בעתון חרוץ, במרביה המקרים, את דענו של האיש עליו דובר במאמר, ו. א. מופסים אותו מהעבודה ולעצום גם תובעים אותו למשפט.

סיפורי בקצרה על התקופה הזיא (על גורל היהודים בתקופה סטאלין אחרי מלחמת העולם השנייה ככד מצויים מחקרים ופרסומים מפורטים) מפני שכבר למחרת בקרדי אאל רופא-השיניים טרומפלדור הבינתי שנהגתי בפניות ובחוסר חוליות, האשה הזיא לא יכלה הרי בניסיונות הקיימות להח אמו באיש זר שמתחיל תיכף לדבר על קודמים. אולי הייתי לפחות מבקר את הנית פעמים אחדות כפצינט "יחכן והייתי מצליח יותר.

במשך חודש שחייתי בביה-התבראה בפיאטיגורסק נהגתי בכל יום לשלוח מכתב למשפחתי בריגה. פעם קבלתי מברק מריגה: "מכתבך קבלנו, אל תחריגי". לא הבנתי את הכוונה והתחלתי לנחש את פירושו של המברק. למחרת — עוד מברק: "מדאגאים מאוד על שאין מכתבים, הודע מה קרה" קראתי את המברק, חורתי וקראתי, לא הבנתי. אם אמרתי קבל מכתב, מדוע היום הם מדאגאים? החלשתי להתקשר בטלפון. הסכמתי לשיחה לילית, כי בימי הקיזים היו עמוסה מאוד. קבלתי רשימה ונשארותי בערב במשרד לחכות לצלילי המנוול עוד עבר בחדר (בימי סטאלין הוה מקובל לעבוד במשרדים עד מאחר בערב). בערך ב-10 יצא המנהל מחדר — היה זה יהודי בשנות העשרות, איש בעל תפנית. הוא נתן לי שלום, שאל למעשי במשרד ואחר כך החישב מולי ופתח בשיחה. התעניין מאין אני בא וכי, ספרתי לו על תולדות חיי ושרחתי בספורי דברים על התנחך היהודי שקבלתי, על השפה והתרבות העברית. הוא ישב והקשיב בעייניים פקוחות לרווחה. פחדתי שיפסיק אותי, אך הוא שתק והקשיב. לבסוף כאילו הפליט: "אחה מרגיש את עצמו כיהודי ולפחות הנך יודע למה אתה טובל, אבל מדוע אני טובל, לכל הרוחות?" הוא קם, לא אמר שלום ויצא את החדר. שיחה חסלפון הגיעה ואו נתברר שמכתבי נתעכבו במשך יומיים ולא הגיעה הכיתה ואו הבהיקה אשתי על דאגתה; למחרת קבלה כמה מכתבים ושליחה מברק שני לכל אחת, כי הכל בסדר. באשמת הדואר קבלתי בתחילה את המברק השני וכעבור יום — את המברק הראשון.

למחרת סיפרתי לי פקידת יהודית מהמשרד בסודי סודות שהמנהל הוא פרופסור שעבד שנים רבות כרקטור במכון לרפואה בסלוצ'גורד (עכשיו חלוגורד) (Volograd). בראשית 1952 האשימו אותו בחוסר הערכה מספקת להחרונה והפגיזה המקדים של הרפואה הסובייטית (קרי הרוסים) ובהתפטרות לפני המדע הקפיסילטי. זמנו אספת הסגל האקדמי בהשתתפות נציגי המפלגה הקומוניסטית ופרופסורים ומצויים קמו האחד אחרי השני, כולם אנשים שהיו כפופים לו, השמיצו אותו, העלילו עליה, האשימו אותו בעבירות שלא היו ולא נבראו והוא, כנהוג בימים הקודמים ההם, טפל שקר על עצמו, הודה בפומבי בחטאים שלא חש והבטיח באופן הגיגי שיתקן את כל שגיאותיו, אם המפלגה חיתה לו חולמנות ואפשרות לכך. אפשרות כזאת לא ניתנה לו. אך בהתחשב בעובדת שהייתו רחוקותיו יהיו יואי רחוקי. התחלתי להיטרידה ויילתי אומי ליל

ולפעמים אף יתר מזה. הסיכון והצרה היה נעוץ באגרות הזרות ובסירות שלא היו יחידיות. רכיב התחבילים לקחו על סיפון אניחודתם עולים בחגי חוקים המורה כספי. ה"שייטים" הערבים שטו בסירותיהם ל"קיליס" המורה כספי. סכנת ההלשנה הייתה מחשיית מאד. מפעל העליה והברחה הנשק וכו' לסייע רב של תפקידות זיהויית פועלה בהתלהבות ונבאגנות הם מסרו באופן ממוקד יריעות על יציאת "התחבילים" — כליי לסיירת המשטרה — לסיור ולבילוש. כאשר תושמע באוני פועל יחיד במל פסוק קצר: "תערב אל תצאו — מחר תצאו" משמעותו היחה בורה. אולם, פעולה כזאת אי אפשר היה להסתיר להקופה ממשכמת. העובדים הערביים הבינו היש מהר מה מעשיהם וכתונותיהם של היהודים. הפרעות ומארי רעות המלטים החוזרלולו המיר מחר מנמיה לכסל את העליה על כל צורתיה וכרי למנוע הברחה נשק.

החולנדי ומעופף". אגדה מתקופת הבראשית של ההגהיבת החולנדיה באפריקה הדרומית. למעשה היא אינו מתעופף. הוא שט. והוא דר ריק, רב תחלה של אגדה החלנדיה, הרף וגדף את חשם. הוא בא על עונשו: איתו שטת שטי-מסתובבת ללא הרף, אך לחוף היא אינה מגיעה. היא איננה יכולה להיכנס לשום נמל; אינה-מפליגים, ש"מתעופפת" במים. מדי פעם היא מופיעה פתאום בפני יורדיים שמפליגים במים, או בפני אנשי התצפית בחופים. וזה סימן לאסון העומד להתרחש. כשם שהיא מופיעה — כך היא נעלמת במהרה האופק המולי. אגדה רפאים, "אגדה-פנטום" — שאינה מגיעה לחוף מבטחים. האגדה עשתה את סיבובי תאגדה הרגילים, עד שריכרד הונגר (Richard Wagner) נטל אותה כדי שתשמש בסיס לדרמה מוזיקלית גברית-כהה-סרגית על גורל אדם מקולל. בנוסה הונגר רק קורבן-חיים של בתולה אהבת יכל לנאל את רב-החובל מקללה. פעם בשבע שנים מתחייב לו לעלות לחוף ולנסות למצוא את האגדה. ומאז שוונגר חיבר את ההמללה ואת המוזיקה — "החולנדי המעופף" ו,אגדה-הפנטום" של הפכו למשגים שגורים בכל לשונות העל, בסתי 1934 פריסמה כל עהונות אירופה ידעות בלתי פוסקות, פטירתית-אפולו-עגונות, על "אגדה-פנטום" ששטה במימי הים התיכון מבלי שיימצא נמל שיפחה שארץ בפניה; מבלי שיימצא חוף בו נוסעה ימצאו מרגוע, חום אנושי ומזון; מבלי שתכניצו אינו ממשלה-בתולה לא אהבת כל אם אנושית-מרחמת, שנכונה לנאל אותה. שום קורבן-חיים לא צריך היה להקריב... שם האגדה: "וליס". על סיפונה כ-330 צעירות וצעירים, שחשו בקרקע הברורה בארץ-ישראל. זאת לא היתה הפלגה הראשונה של ה"וליס". בקיץ 1934 היא הגיעה בפעם הראשונה לחופי ארץ-ישראל. אנשי התגובה הצליחו להוריד את 350 העולים הבחלי לגללים של סיפונה לחוף מבטחים.

בנובמבר 1933 פורסמה הממשלה המנדטורית הודעה ובה נאמר בין היתר: "...כל אדם שיימצא נכנס לארץ זו על הגבול — יגורש חזק עם בני משפחתו... פעולות דומות לאלו ייקפו כלפי כל אלה שנכנסו לארץ בחזרת חזירים ונשאר בה ללא רשיון... בקבעו את מספר רשיונות העליה (שידול) הנכוני... תחשב המציה העליון במספר המועדף של אנשים שנכנסו או להישבו באות

ואת הממשלה לא יודיעו — ונשא עוונם במשפט...". הפחה לא ידע שתודעתם משגים בהפולחניהם שלוש פעמים ביום את הפסק, ולמלשינים אל חגי תהותה". לאוני הטורקים גונבה היריעה, שהחזרים באים לארץ הקודש, ובמידה לירושלים. כדי לבנות מחדש את מלכותם הקדומה... בעקבות הציונים האלה ב-1883 בא צור נוסף על פני אסור היהודים לקנות אדמות בארץ ישראל. שוטרים ערבים וטורקים הלכו באלות ובשטחים את היהודים שכאו באונייה. הם גרשו אותם בחזרה לאגרות. אם היתה אגדה שסירבה לקבלם בחזרה, הם נכלאו בבית-סוהר. במצב זה — געשו נסיונות להביא עולים מפורט סעיר לטוסתה ולקיסריה. לפעמים ארבו להם שוטרים וכל מי שנתפס — גורש.

בתקופת השלטון הבריטי התיסורית רק הורה על עצמה. לא היתה זו ליסטרוריה חדשה. השיטות, בהן נקטה ממשלת המנדט אף זה לא היו חדשה. היה זה הקי מדייקי ובחלי בקורי בל עיקר. ב-1920 החליט סיר הרברט סמואל, המצבי העליון הראשון של פלשתינה-א"י, בהסכמת הממשלה המנדטורית בלבדו — להגביל את עליית היהודים לארץ ישראל. לאחר 2000 שנות גלות — כנולד תקוות משיחיות תלו יהודים ב"גציב יהודה" ראשון זה; אולם גורלו — כנולד כל התקוות המשיחיות. הנימוקים להגבלת העליה? הטורקים אמרו: רק סחורים למסור. האנגלים: היהודים מביאים קומוניסטים... הסיבה העיקרית היחה: תכניעה לחץ התרבים. טבעי, אף כי "גציב יהודה" לא רצה להודות בנימוק זה. עוד בקיץ 1920 גרשו שלטונות המנדט אגרות, שהובילו חלוצים על סיפון. "ספינות הצללים" לא החזיקו, אפוא, לישוט במימי הים התיכון במי האויבים של היטלר, אלא שנים רבות לפני כן.

במשלחת פועלים, שתופיעה בפני נחום סוקולוב שבא לבקר בארץ ישראל ב-1921, אמר בול רפסור, אשר אז היה כבר, ותיק" בארץ: "...רק שבעה חודשים אני בארץ. עברתי את כל מודרי העליה וידעתי אני כל טעמיה. רק אתמהל קבלתי מכתב מקרשנב אלפים ממתונים שם לעליה. והם כותבים: אם אתם תשבי בחיבוק יריים ולא תעשו דבר להעלותנו אליכם — דעו, אני נמות ברעב. גם במקשטא נמצאים 2,000 איש והמסתדרות הציונית אינה נעניה להם בעזרת; היהודים האוקראינית מתבססת בדומה ואנו אינו עושים כלום להצלתה אין זולתנו לגאול, לא מורשה ציוני זה ולא אחר. אני בא מחיפה — בשלחתי ממויעצת הפועלים המיוצגת 1,000 איש שבחרו בת. גם היום צריכה להיות הפגנה, ואנו יחדים ובודדים. דרישתנו, זעמת נפשם היא — לפתוח השערים לעליה ודומה...". התראותגות לעליה ב' — או כביטוי של ברל כצנלסון, סידור עליה אחרת" — התחילה ב-1920. תשערים לעליה אף פעם לא נפתחו לדוחה על ידי שלטונות המנדט. היהודים השוכילו למציא פששים וסדקים — דרכם הסתננו לארץ ישראל. אגרות הגיעו לחיפה והביאו עולים לגללים. אולם, כל אגדה הביאה על סיפונה גם 30—50 עולים בלתי לגלים. האגרות עגנו במפרץ חיפה בים תפתות. סידרה נמל הביאו את העולים לביקורת האנגלים במשך היום. אותן הסירות ולפעמים גם סירות אחרות, הורידו באישון לילה את העולים הסמויים לחוף.

עם גידול מסימי העליה נעשתה הפעולה גם לאור היום סירות, מטיילים" יצאו לים, קלטו בתוכן את העולים מן האגרות המשיכו בטיולים עד חוף, "שמד" ושם העלו אותם על החוף. בעזרת אנשי התגובה של חיפה התפורו העולים בעיר ובישונים. הברחת העולים השתלבה בהברחת נשק. לגבי המקצוע, שעסקה ב"עבודות" אלה, זה היה פן אחר, גילוי אחר, של התייחן החלוצי.

ביוסף ברפל, וההירות היא חכמת היים; היא מנו בפני המתעורר בלתי נעימת. וקוד רוח מפליא. במצבים הקשים והסודיים ביותר — היה דיבורו קולו בנחת ולא נכרת בו כל התרגשות. אפשר לחשוב, שמתנות נפשיות בסיסיות אלה עומדות בסתירה מוחלטת הן ליצר התרוממות והן ליצר התרוממות שמפעל מסוג העלתי כי תובע מן השוסקים בו. אך היתה בו התלמות ונכונות לסיכונים ולתרופקות אולם התלהבות, ההשתקה וההיסור היו מופיעים אצלו כחכמות שקטים ומחושבים. ועל כל אלה אמנות-היסור הציונית-היהודית עמוקה. השורשים, המתמידות והבלתי מעוררות, מאז הפלגת ת, ווליס" ועד הפסח מדינת ישראל הקדישו רבים וטובים את כבודם, מרצם ואף את חייהם למפעל ההפסח. רבים רשמו דפי גבורה, תרשיה ונאמנות ראויים לציון ולהגולה. רבים הפכו לרומאים של נחשונות העזיה; של עקשנות וכוח עמידה במפעל גדול זה. אם איננו מצוין אותם ואת מעלליהם — לא מתור שכחה חוסר הערכה אני עושה זאת. פשוט, קצר המצע. מסופקני אם מסגרת של ספר עבר-כרס היתה מספקת לכך.

התעלותה האיתה פנים למסעה הראשון של ת, ווליס" ולא נתגלו בה קשיים מיוחדים, אף על פי שהקשר וארצו המורדה בחוף חרין לא במצב. הסר היה הנסיון שמתח העשייה והתעלותה באו בלבוח המארגנים והתלהטה התורה שאכן נפרצה הדרך לעליה. אך היתה זו שמתח מוקדמת מדי. התפלגה השניה של ת, ווליס" היתה בשלון מוחלט. הכריזים ידעו על התעלותה והם עקבו באופן מתמיד אחרי הנשנות האגדה, בהתקרבה לחופי הארץ — והסמנה דרכה של ת, ווליס". לילה לילה הגיחה ת, ווליס" מן האפלה מרד נסיון עיקש להתקרב לחוף ולהוריד את הנשנות נשנים וחוזרים — פנתה האגדה עורף והפליגה במימי הים ערים. לאור נסיונות נשנים וחוזרים — פנתה האגדה עורף והפליגה במימי הים המתכון. שכלות על שבעות שוטטה והתדפקה על פתחי נמלים. שום נמל לא רצה לקבלה. נוסעיה — מוי רעב, צמאי מים ולחמצי-רשף וליב זאת — במצע בריאות מרואג. "אגות הפנטום" לא המיטה קשיחותם של השלטונות הכריזים.

ומה עם המוסדות הציוניים ומוסדות הישוב? הן אפשר היה לגאול את המוסדותים בים על-ידי מתן רשויות עליה; ב-1934 היתה התנהגות הציונית בדעה אחת: גם ד"ר היים וויצמן וגם דוד בן-גוריון התנגדו להקצאת רשויות? עליה למפעלי, ווליס". ת, הגנה כמה כחורים ארנו העפלה פרטיזנית? עליהם האחריות. מוכן שהיו גם נימקים יותר כבדים מאשר הנימוק הקטנוני של יוקרה. הסוכנות היהודית לא רצתה ליצור תקדים, שיקל על השלטון הכריזי. "אגות פנטום" היוותה לחץ ציבורי-פוליטי על ממשלת בריטניה. היא היתה רגישה לדעת הקהל העולמית ולדעת הקהל בביתה היא. ביטחון של זכר — לכבוד ומעוררת תנועת מואה מוסרית. מבוטחה זו — העולם החרשי, הממשלה הכריזית לא ניתרה, והולכים המעפפים שטו בים בתנאים אימים ללא תפוגה. לבסוף נכסרו דחמיה של הממשלה... הפוליטי. איוו מתחלה מרה, שדווקא ממשלה אטישהיה זו והליטה לעשות מחווה אנושית והרשתה לנוסעי, ווליס" ולהרכיב לתחומיה ולהשכנע במחנה, שהמעמדה לרשותם. לאחר מכן עלו שפיר

הגבלות העליה יצרו מתח בלתי נסבל, בעיקר בקרב הנוער היהודי באירופה. הנוער חש בחחושותו וטבעיה מה שחזרו המבוגר סירב להבינ בתבונתו. איו עתה, אין תקווה ליהודים באירופה. בתנועות הנוער החלוציות ההתפרצות לעליה היתה ממש, מופצחת. מכסות העליה, שהממשלה הבריטית העניקה ברוב נרדבותה, לא יכול לספק את הורישות היו אלה בבחינת פוירים זלים החורים, שנשדו מעל שולחנות נריבים באסיית מייאשת ומחושיה. לפי הישובים שנישנו בתנועות הנוער — חכר או חכדה יכול להישאר עד 20 שנה בהרשה, אילו חיבו בתור לקבלת רשיון העליה של הממשלה הבריטית. והחבי גרד ארועי ההיעצויות קודמתות. עליה בלתי חוקית היתה קיימת כל השנים, ועתה הגיע הזמן לצאת לה דפוסים ארנוניים נרחבים ונלוצים יותר. כמעט באופן מקביל התחילו פעולות התנגה ותנועות הנוער החלוציות, שבמחוליה של התחזרות הציונית, התנועה הדיכוינית-סיסית מוסדור של זאב זביטנסקי. שתי האגדות הראשונות — ת, ווליס" של הגנה ות, אונד"ר של תנופת בת"ר הדיכוינית-סיסית — הגיעו לחופי ארץ-ישראל בהפריש של שברעיים. על סיפון ת, אונד"ר 117 עולים. כ-100 הצליחו לעלות ואילו 17 נאסרו.

ההגנה וביאשה אליה גולומב, יומה את פעולת ההתארגנות והיתה כל כולה אחראית לה. ההגנה עמדה תחת מרותה של ההסתדרות הציונית בנושא ארגון העליה נמלה כדייה את היוזמה ופעלה ללא הסכמת המוסדות הלאומיים. יש לשער; שהמוסדות לא ידעו על הפעולה. על כל פנים לא ידעו עליה בתחילה. רק בריכוז התלהבת של ברל כצנלסון ליוותה את המארגנים ואת מעשיהם. אליה גולומב קרא לביעו שולשה חברים — בנימים את דב-חזבל זאב היים — והטיל עליהם תפקיד: "...עליכם ליסבור את החוף מתחל-אביב עד חופה ולסמוך מקומות המתאומים בחוף להורדת עולים, המקום צריך להיות מתאים מבחינה ימית, כך שהאגדה תוכל לקרב לחוף. על החוף להיות חולי, בלי סלעים, כני שלא לסכן את הסירות בעת עליית האנשים לחוף. ועד שני דברים עליכם לזכור: המקום צריך להיות, עד כמה שאפשר קרוב לישובים עבריים ומחולק מתשבים ערביים...". כך מספר דב-חזבל זאב היים והוא מוסיף: "...הליכה כזאת כרוכה בסכנת רכות, כי ישוברים עבריים בחוף כמעט שלא חיו... המקום המתאים בחוף לתורדת המפעילים הוא ליד כפר ויתקין..." (ל"ח) זאב היים: ספינות מספרות, ע' 82-83).

מקום מתאים להורדת עולים לא סגו בו, יש להשיג אגיה, שתביא את השולים. צריך לבנות ארגון שיבחר בעולים, שידאג לנסיעתם עד הנמל בו עוגת האגיה ועליה אותם על סיפונה. כל תפעלות האלה צריכות להתבצע בסדריות מדינת. אסור שיוודע זכר לבריטים ולמכונותיהם אין זו משימה קלה. אליה גולומב וברל כצנלסון הטילו אותה על חבד משק, "ענינות" — יוסף ברפל. בארגון העולים הוא נעזר בעיקר ביחודה ברגיסקי, חבד, "גבעת השולשים", יולק — כפי שכינתהו חביו וידידיו — הית השליח המרכזי של "תחלוקי" בפולין בתקופה הנכרדת. ואחראי לאגית בעת הפלגתה היה כחריאל יפה. הוא את ההנצבים הראשונים של, תפועל הימי". יוסף ברפל היה הותיק שבחבורה. אודיסאי שנתחנך על כרבי התרבות הרוסית והיהודית. שנתה השניה של המהפכה הרוסית הצליח לעבור את הגבל ולתגייס לבסדריה. אחרי עלייתו נמנה עם המייסדים של קבוצת, "ענינות". היתה בו מתכונותיו של האכיר: דיבורו שקט, קצר, חודר

השפעה מדרבנת על חוגי ההסתדרות הציונית. אף על פי שעדיין לא היה קיים גיבוי פוליטי וכספי רשמי, נחלצו התנהגות התנועה והוליציה לטיוח סתודת של ארגון עליה ב'. תוענות הערער הקשורות בקביק המאודו היו נושא הדגל העיקרי. ספונה קטנה ושמה, "פוליציון", התנה אל תחת, כאשר על ספונה 65 חלוצים, המבצע הצלחה, התיאום היה פחות או יותר טוב, המארגונים העיקריים היו: זאב (דני) שינר מאיליה השחר ורוד (דירקת) נמרי מאשדוד יעקב, דני עסק בפעולות הרשע ובהבאת החלוצים לאגיה, דירקת היה אחראי להורדה על החוף והנהיגה הציונית טרם נשתכנת, שהגיעה תשעה לפעולת התארגנות נרחבת. ב-1935 עלו לארץ 40,000 עולים; ב-1936 — 62,000. מהיגיי הישוב והתנועה לא רצו להסתכסך עם השלטון הבריטי כל עוד מספר העולים היה פחות או יותר מנהיג את העינת. ב-1937 עלו רק 10,500 יהודים. ממשלת המנדט נכבתה ממספר הרשינות את מספר העולים הבלתי לגללים, שלפי השערתה "המפלחה" לארץ.

הומנים נשתנו. ענבלי העתיד היהדי באירופה נחנכנו כעלילים חרדים צורקים-פולחים — מעוררי בהלה, היטלו סיפה את אוסטריה לנמניה. יהודים התחילו אורנים תפצתום ומנסים להימלט. חיריעות על קרבנות עליה — נופתה שגלי הזים הוכרו גרופ-פלסן לחופי ארץ-ישראל — היו שכחות. כל יריעה חרימה תרובה נוספת להמונטות האילון כותונתיה הטובה וההומנית של בריטניה הנהלה. נהמעת האמונה באפשרות לשיחוף פעולה מדיני עמה במהרה. ננות כליל. השלטון המבטורי הידק היטב את החונות מביט הישוב ומטרודים. היטלו צעד את צעוד הראשונים לקראת, "המפלחה הסתפי" של בעיית החידים. תפיתו: "השמונה 8 בנובמבר 1938", ליל הברדלה" בגרמניה הנאצית ובאוסטריה. דוד גרינשפן, הרוי צעיר, ירה במן ראט, יועץ השגרירות הנרמנית בפאריס. כותבת — ארנו הנאצים פוגרום בתודים, פוגרום נרחב, יסורי ושיטתי ביותר, מאורגו כדביט ובקפונות האופיינית להם, נעשו שמות בכל בתי הכנסת והבנינים הציוניים היהודיים בכל רחבי גרמניה ואוסטריה. לשונות אש אכלו את הבנינים. החוכנו היה מושלם. אלפים רבים נהרגו. אלפים רבים נעלמו במחתרותיהם ועקבותיהם לא נודעו יותר.

העולם ה"נארי" הוכח כחדמה, או שום דבר מלבד חדהמה. פריעות, ליל הברדלה" וגלו לתודים באירופה ולישוב העברי בארץ-ישראל את הכונות האמרי-תית של היטלי. לא רדיפות; לא הגבלות חוקיות-גועיות; לא נישל והשפלות כבוד-האדם; לא עינויים — כי אם השמדה פיזית של חיתודים ועקירותם מן השורש. גם קודם לכן לא הספיר היטלי את כותונתו הזאוחה. יתודים תמיד אומרים כהיסטוריה — לכותנת אין מחיתטים בדיעות הזאוחה. ליל הברדלה" יועד את הישוב לעצמם: "איד שנתא נסתודר". ניסו להסתדר, ליל הברדלה" יועד את הישוב העברי עד שרשי הנפש; הוא חלל המפכה במחשבתם של מנהיגי הישוב, אלה, שבחלהל היסטו ושקלו הזאם הניעה השעה להחריף את החסיים עם בריטניה. הגדולה, שינו את עמדתם ואת מחשבתם הפוליטית. ביניהם גם רוד בן גוריון. בן גוריון אף פעם לא התנגד בצורת נחרצת לעליה הבלתי חוקית, אולם גם לא תמך בה. לעתה הכל שונה. העליה הבלתי חוקית פורשת את כנפיה.

נובמבר 1938. שידות, שולחו עגלי" בריטי-יהודי-ערבי בלונדון. בן גוריון כותב: ".....גדון בכל פשרה, באחת ששת חלקי מפשרה בעניני עליה, נוכח —

כשולן והתפלגה השניית של ה"ולוס" — שולוש מסקנות בצדד: א. אי אפשר לארגו עליה בלי חוקית במימדים נודובים בלי הסכמתה, עורתה הכספית וגועיות הפוליטי-המטורי של תנהגת החנועה הציונית ושל הישוב. הנהגה זו עיריין השתעשעה בתקנות ששיחיות הפעולה עם הממשלה הבריטית יביא בסופו של דבר פחרון ון לבעיית העליה והמצוקה היהודית וכן להקמת, "הבית הגאומי היהודי" בארץ-ישראל. ב. ארגון מודקדק וקפדן הוא הנאי בל-יעבור. מכשירי הקשר של המפניה ושל החוף צריכים להיות חדישים ויעילים; ההורדה בתחום מסודרת ומחומאת. ג. סודרות, אפנים הבריטים יכולים לגלות אנית, שמסקנותיה לחופי ארץ-ישראל, אבל ההתארגנות בחוף-לארץ צריכה להישאר עלומה. דק כד אפשר להכביד במידה מסוימת על גילוי הספינות.

ה"ולוס" על הצלחתיה וכשולונה העמקו — שימשה בית ספר יסורי טוב לארגון עליה ב'. תורכות בקרב התנהגת הציונית, אשר השפעה מכשולון התפלגה השניה של ה"ולוס", גרם לדיחוי ההתארגנות הגדולה לעליה בליה תוקפת. ברם, גסירות העליה לא פסקו. בארץ-ישראל השתוללו מאורעות הרמים של 1936-1939. באירופה — קם היטלי, יהודים והדפקו על שערי ארץ-ישראל. תפויש תקוות אחרונה נודתפיי-יאו יצאו בריכים לא דרכים כדי להימלט מצפוני היטלי ולהגיע לארץ-ישראל.

ממשלת המנדט הגבידה את השמיהת. מנעולי ההוק רצו לעול גם את שער התוים של אלה, אשר כבר הצליחו להסתנו אל חוף ארץ-ישראל. בינואר 1936 פורסמה ממשלה המנדט את תוספת התקנונים, חיריעה לשמעה לחוק העליה: "....כל המסייע לכל אדם הוא יודע שיש לו סיבה מספקה להאמין כי אותו אדם עשה בגיגוד לקפדתו ון (כלומר נכנס לארץ בלי רשיון עליה) הוא צפוי לקיים של לא יחד ממאמים לא" או למאסר של לא יחד משנה אחת או לשני תענושים כאחד...." השלטונות הבריטיים כבד הספיקו למנדט מנסיונם, שחיתודים לא הפכו למלשינים ובתוספת זאת לחוק הם התכוונו לבודד את, העולים הבלתי חוקיים", להטיל מורא בכל הישוב היהודי ובודד ון למנוע מהם אפשרות של עבודה ופרנסה. עליהם להיות מחוסרי יחודי ובודד ון החברה יש למנוע מהם כל אפשרות סתיע חוקים דרקוניים; הם לא היעילו. יאמר לשבחן של הישוב העברי של השנים הללו. שמלשינים לא נמצאו בקרבן ועבודה ולחם לא נכרתו מפיהם של העולים.

אף על פי" המוסדות הלאומיים לא אורו עין לפעולות עליה נרחבת, התנועה הריבוינית-סטיה נחלצה למשימה זו, על אמצעות הדלים וכותותיה המובילים. מ-1935 ועד החילת 1938 אורגנה העליה כי על ידי הריבוינוטיים. מתארגנו גם בודדים או קבוצות פרטיות לחיצי-מצוקה וחדוקי-יאו. אליהם נחלזות גם הרצון של ספסדים להרוויח בעניני הגייד. ון בכל העתים ובכל תורות נמצאו עיטי-סמון ובעלי עסקים פרטיים שהיאושו וחוסר-תקופה שימשו להם טורף נוח ורצוי לעשיית כסף. הריבוינוטיים עשו מלאכתם בפומבי, תפרסמו היה מכון ושימש כביטוי למטרות פוליטיות מוצהרות ואמצעי למלחמת פוליטית גלויה. לפני צאת שיירות העולים נתקיימו מסיבות עמומאיים, העהונות האירופיות נשאה את היריעות באותיות קידוש לבנה: אירגונים יהודיים הצליחו לחיבתם בצעירי יום לארץ-ישראל. תגובת המשטרה לא אחזה לכו. אף הצי המלכותי בא לסייע בדיית, "צבא העולים", שיצא לקול תרועות תוצודות לכבוש את הארץ — לא הצליח במשימתו.

בו גורקיון. בהצד בנין הוועד הפועל של ההסתדרות בתל-אביב ברחוב אלנבי, בשני הדרונינג' והחילוץ מהקרקבות הכניזות נועזות-גואשות לפריעת שערים. ל"הסתדרות הגנ"ב נצטרפו צבי יהואלי, משה אגמז, אנצין סירני, פינז גינזבורג, יעקב בן יהודה (הוא יאנק רזיבסקי מאושא), משה קרונה, אברהם ליפסקר, לוי שבת, אהוד אבראל, ואב (וילן) כץ (אף הוא מאושא) ועוד רבים אחרים שמשילאו תפקידי שלירות, תפקידי ליווי, תפקידי קשר ותפקידי מסוכנים אחרים בארצנו הודדת העולים.

האירוע הייתה דחופה לא רק בארצות שכבר היו תחת שלטון נאצי. גם בפולין ובגרמניה גברה התאגדות המגיעה למיליונים מהימנים. העסקה לעליה היתה גדולה ונואשת... פעולות העליה ב' הודשו. יספה כנסל יצא לזרמניה, זאב שינד — ליוון ולאירופה סוף 1938. המאבק הגדול על העליה התחיל. אנשי המוסד הצליחו להשיג ספינת בשם "אטריו", היא הביאה 600 עולים בשני מסעי-הית והדאשונים. העולים הורדו בים הפתוח מול חופי הרצליה. הצלחה! אנשי המוסד היו מאור וקוקים לעידוד ראשון וה"אטריו" הייתה ספינת קלה אך מהירה היתה בכל משום נחמה פורחא על התנאים וסיוורי ההיים ששררו בה. תנאים דומים לאלה שה"אטריו" שרר למעשה בכל אגרות העליה ב'. אגרות טובות אי אפשר היה להשיג למטרות העליה. המגיעה לא הייתה רק כספית פשוט — אגרות נוסעים מתחממות לא היו בנמצא. ואילו גם היו? הרי כל אגרת היתה צפויה להחממה אינו חבדה מכובדת שממשה את אגרותה בקוים סודיים, היתה מסתכנת בתחממת אגרותיה?

כלי התחלה שאפשר היה לקנותם או את שירותיהם היו בעלות פריטה. "פירטים", מבריקי סחורות ונבולות חבשו וטו עמק עבור שירותיהם ובמיוחד עבור הסיכון. באגרות האלה היה המקום, עקב זאת, יקד מאוד. 50 מנסיעות תיקצו לכל אדם והיו הפלות בהן היה צפוף עוד יותר. ואם היו אגרות התפלגות בהן המקום המוקצה לנוסע היה 60 מנסיעות (1) — הרי שתן נחשבו לאגרות והפלגות, "דה-לוקס". רק כדי להמשיח את המושג על הנאי הנביעה ששררו בהפלגות העליה ב', נציין כי ה"אטריו" למשל הייתה ספינת בת 459 טון — (ארבע מאות המשיים והשעה: טון) והיא הטיעה 300 נוסעים. באפריל 1939, בהפלגת ה"רביעייה" של ה"אטריו" נמצאו על ספינתה 408 נוסעים. על מנת לסבר את הדאון נוכדי שה"קדמה" — אגרות הנוסעים הראשונה של "צים" — היתה בת 3504 טונות ובתפוסה מלאה נכלה ללוטעי 263 נוסעים; ה"ווארוד הרצלי" וה"ירושלים" — אגרות הנוסעים החדישות של "צים" — היו בנות 10,000 טונות כל אחת. הן הטיעו 500 נוסעים. באגרות העליה ב' היו הטיעורים הטיעורים קשים ביותר. הספינות לא יכלו להצטייר בכמות נמים שדורשה היתה אפילו להפלגה הקצרה ביותר. על כן נחננו מים במשורה מיד בהתחלה. אוחו כלל חל גם על האוכל. המוח היה בקיצוב המור. האגרות האשיות גרמו לאי-נוחות ולסבל רב. גם כאשר התפלגה עברה ללא תקלות והשהיית באגרות הימת קצרה. והפלגות כאלה כמעט ולא היו כללי

ואב שינד נתקל באירופה בכל המכשולים האפשריים של העליה ב'. אך הוא ניחן בתוכנה הנדידה של אנשים בעלי מבנה נפשי בריא ומצוק, שאינו משבר בפני שום פגע של המציאות; לא להיכנע. המיד נמצא איתה מוצא. איתה פתרון חייבים לחפש! מנכרמים למצוא! הוא עבר את כל השלבים ואת כל תאוצות. על בשרי תחת בכל המתלות וכעיתוי ראה את כל האיומים. לא היתה פעולה אחת,

אין לנו בארץ-ישראל אלא צורך אחד — בשר, דחוף, מוכרח, קטגורלי — עליה מהירה של מאות אלפים יהודים, יהודים צעירים, לא במשך דורות אלא במיננו אלז... "השיחות בלונדון העלו הזים. הנאציים ככל שלט בידי דמה לא רק בגרמניה ואוסטריה. והיעל חדר לרוב ארצות אירופה. בנופי העמים האירופיים לא היו קיימים גוגלגים ורבים לדעל ותי. תורת של ציכה תגיע. הממשלה הבריטית פורסמה את ה"ספר הלבן" של מלקולם מקדונלד. המיסמל אומר בין היתר: "...הממשלה הוד מלכותו איננה רואה... שהמנדט מחייב אותה להקל עליה יהודית לארץ-ישראל לעולמים וכל נסיבות שהן... כמו כן אין היא מוצאת, לא במנדט ולא בגלוי-הדעת של המדיניות שפורסמו לאחר מכן, (הכוונה לספרים הלבנים מ-1922 — ומ-1930) שום דבר שיש בו אישור כי יתירו לעליה יהודית שתנימשד עד ארץ-ישראל, אם בהו היא פוגעת פגיעה תמורה במצב המדיני... קשים והמורים שיר יותר היו ההסכדים וגילוי הכוונות, שליו את פורסום, "הספר הלבן". הממשלה הבריטית החליטה לתעניק 75,000 דישיונות עליה לתקופה של 5 שנים. התחלטה מוחתמת בתנאי ש"בושד הקליטה" של הארץ יאפשר עליה כזאת מי קובע מהו וברוי הנציב העליון תשאר האחריות הטיפית בענין תחומי... עוד יותר קטלנית הייתה הפסקתה על הנוחה-העתיד הפוליטית: "בעבור 5 שנים לא תורשה עליה יהודית נוספת, אלא אם מוגנים ערביי ארץ-ישראל להשלים עמה...". שלוש שינים נמשכו מאורעות הזמים בארץ-ישראל. סיבתם העיקרית: התנגדות הערבים לעליה היהודים. העניין הצדוק העצמי, שמשחמט מחור העודה ציונית זאת: "...הממשלה הוד מלכותו משוכנעת כי לאתר העליה תיש בעתה להחזיק במשך המש שנים, לא תהא לה החזיקיבות לוקל על הקמת תביה הלאומי על-ידי עליה נוספת. ללא ההחשבות ברצונה של האוכלוסיה הערבית...". דברים כדברות. ממשלת הוד מלכותו אפילו לא טדה להסחיר את כוונותיה. נעלמו המסאות והדו-משמעיות במתכוון של הדיפלומטיה הבריטית. להגבלות העלית בתחופי האיסור של מדינת קדיעות ליהודים.

התחיל ומאבק נגד השלטון המנדטורי. מעין "מדי אורתי" קודני. ביטויי המורכק ביותר היה ארגון עליה יהודית במיעדים נרחבים. בן גוריון ניסח את המדיניות של המוסדות הלאומיים בסטוק שניו: "נלחם בהיטלר יחד עם בריטניה כאילו לא היה, "הספר הלבן" ונלחם ב"ספר הלבן" ובממשלת המנדט כאילו לא היה היטלר. סמור לפרוק מלמח העולם השנית ומיד עם התחלמה עוד יכלו הישוב העברי בארץ וההסתדרות הציונית העולמית להחממה על-פי נוסחה קצונה ומסקנית זו. בהתגבר פעולות המלחמה פחתו האמצעים והכלים. שבועותם אפשר היה להלחם בהגבלות העליה.

התבונה של פעילי העליה ב' נחרחבה. בכית הוועד הפועל של ההסתדרות השתכח המוסד העלית ב'. במשך כל פעולות העליה ב' קיים היה, "המוסד", מעין תבונה מהתמת, שפעלה ללא תיאום עם המנהיג הישוב וללא ברכתה של ההסתדרות הציונית. עתה קיבל המוסד העלית ב' גושפסקא רשמית. ההבונה של פעילי העליה ב' נחרחבה. משעם המנהיג הצטרף למוסד שאול אביגור (מאירוב). אחד מן "הרביעייה" של הנוסיעים בתחומה הישובי. (משה שרת, אליהו גולומב זיב היו ושאלו אביגור). אביגור הוא אחד מאנשי הצמרות של ההגנה, איש קבוצת כנרת, רציני, מסור לרעיון ללא הסתייגות, מתגבר בכוחות-נפש על החלואים קשים. שהיו וודאי מכריעים אישים אחרים או לפחות מפריעים בעבודתם; שאול

ומעבר התיציאה — תיקונו הבריטים רשת שלמה של שירותי ביון, שתפקידם מעקב אחר העליה הבלתי חוקית. ממשלת המנדט הגבירה את אמצעי השמירה בארץ-ישראל. היא תוגברה את משטרת החופים ותחזיקה משתמשת בסוסטי-סיר לגילוי האיות. אפשר לאמר, שהממשלה הבריטית הכריזה מלחמה על פליטי חרב ועל נמלטי מחנות רכוש של היטלר וגררין. בעוצמה הצבאית וכעודמה המדינית של האימפריה הבריטית הם להמו נגד שואפי הפדות ומתפשי צלם-אדם אומללים.

מאות אלפים יהודים הצליחו להימלט מאוסטריה ומצ'כיה. בסירת, בפי-סודת, באסדות וכספינות — בכל מה שצף על פני המים — ושטו על הדנובה לאן? תיקונום, שמשפך הדנובה דרך הים השחר יצליחו להגיע לחופי ארץ-ישראל, וממשלה הבריטית תבעה מהממשלה העברית לחסום בפניהם את מיצרי תבוספריס, וולוס" היתה, "האגיה הפוסוס" הראשונה. בשנה בעברם את מיצרי התחיל, "אגיה פוסוס" רבות נודדות במימי הים התיכון והים השחר. מחוסר בריירה ומתוך יאוש — עלו אחרות על שרטון ואחרות נתגלו במחבואי כרי-שיאסר, כדי לשים קץ לרצח, לחולי ולזחמה המצטאה-הנישכת צלם-אדם וכבר-אדם. יש לזכור, שלא כל כלי-חשיטה היו, "אגיות". גם סירות קטנות וסירות מפרשים עם 150-160 (?) עולים רדופי-אחמול חתרו לחופי הארץ.

"סבדן", "אסימין", "אסימיונה", "אטריו", "אלי", "אגאס ניקולאוס", "אס-טיה", "ליול", "רימטורוס" ועוד ועוד. כל הפלגה, כל אגיה וקורחתיה הבלשיות, כל אגיה וספריה האנושיים הבלתי-אנושיים, האפלים, סיפורים קוררים כמורדהים. אפופיאה רחומה-ואלחה.

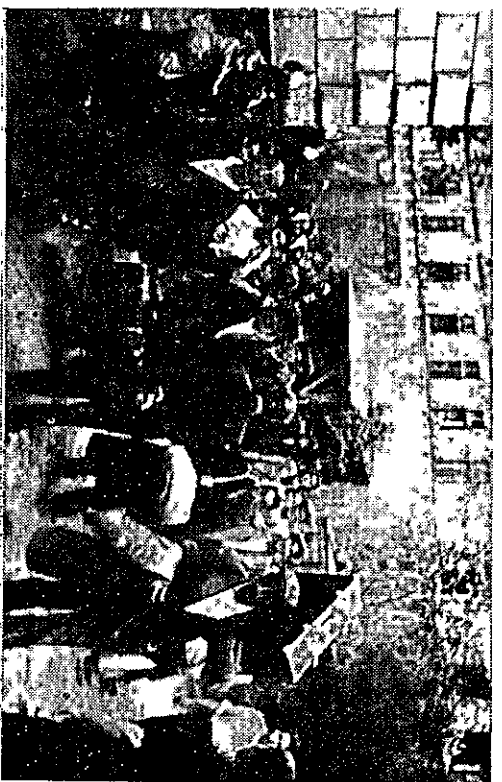
הממשלה הבריטית ותמיכה את חוקי העליה. הקנס בעד הפרת חוקי העליה הוגדל ל-1,000 לא"י, המאסר לשנתיים; ובנוסף לכך — ימות החומה של כל כלי-שיט עד 1,000 שונות. אגיות לפעלה מ-1,000 שונות — בעליון צפויים למאסר חמש(ים) שנים ולקנס כספי של 1,000 לא"י. חוקי התחזיה חמורים ביותר. תורת משטרת: רציניים וגם אדומים מדם קרבנות. עשרה אלפים לא"י של הזמנם זהם היו שוות לכמה מליונים טובים של ימינו. שר המושבות הצהיר בפלמנט הבריטי: "...עליה חוקית לפלשתנה נמשכת לפי מכסה של כאלף בכל חודש. ממשלת הוד מלכות רחשה אחרה גמורה לפליטים היהודיים, אולם בתורשיים האחרונים נמשו מספר נסיונות על-ידי אגיות זרות להעלות לחוף פלשתנה עולים בלתי לגליים. לפיכך מספיק ציודות זרות להעלות לחוף פלשתנה כדי לדבא תנועה בלתי חוקית זו..."

הספינות המשיכו לשוט. הסירות המשיכו לחתור. המארגונים המשיכו לארגן ומה במוסדות התנועה הציונית? באוגוסט 1939 התכנס בגינה הקונגרס הציוני, שהוא המוסד העליון של התנועה הציונית. המלחמה הממשמשת ובאה פרישה עליו את צלה הכבד ועורדה דאגות ומחשבות נוגות. מציאות מחנות היטלר וההשמדה עוררה חרון וזועות בלב. הייכות המרכזי בקונגרס נטוב על העליה, "הבלתי חוקית", די"י אבא הלל סילבר, אחד ממנהיגי ההגולים של יחידת אריות-הברית, נשא נואם גדול בנושא. מבחינה רישורית — נואם מבריק. קולו — כסף סתור — מצטרצל; שפתו מנומרת — פיוסית; תופעתו מרשימה — סוגסטיבית, מלאה חדר. זה היה משא, מוסרי וחוקי" נגד מארגוני העליה ב' ואף נגד העולים עצמם. בכשרונו הרחוקי השילאי חספ ד"ר סילבר את הישיבה הרלה חרה שמתהל

צופתי. אנשי העליה ב' סבדן, שאם ומסרת היא חשוכה ונעלה, הבלתי אפשרי איננו קיים. "...אסון רדף אסון... — הוא כותב — כמה עליות וירדות עברנו... לפעמים נרמה היה שהגענו לפעולה ממש אחת כל ות...". ובל זאת לא יאוש, לא אכונה. במרץ קודת, באומץ אישי לא אפתי, בגילוי חינויות ובאילתורים אינסופיים ניסו אנשי, "חבורת הגב" להחגבר על המכשולים ועל הפגעים הבלתי צפויים. ואלה היו תכופים ביותר.

למרות ההצלחה של ת, "אטריו" לא חסרו גם צרות. האגיה היתה צריכה להפליג מנמל יונוי. האנגלים הפעילו לחץ כבד על הממשלה היונית. משרד החוץ היווני התחייב, ששום אגיה שעליה מתנוסס דגל יונוי, לא תפליג עם עולים בלתי חוקיים מממלי יונו ואף בלי עולים לא תקבל רשות הפלגה. מוכרחים היו, איפוא, להחליף את הדגל היווני. וכך החלו חיפושים קדחתניים אחרי, "דגלי". פגמה היתה מספקת אז — כפי שהיא מספקת גם היום — "דגלי-נחת" לאגיות. תחלפת הדגל נחבשה בונציה שבאיטליה. אופרציה מסוכנה של, "מכירה וקניה" כדרי שלחום-מייצגים זרים. החלפת דגל בנכחות קונסול פגמה, שצריך היה להביאו מלונדון. לבסוף ת, "אטריו" הפליגה מבאר שבע לים. אין צורך בדמיון רב כדי לתאר המלונם של השלטונות האיטלקיים בבאר, כאשר 300 "התיירים" לבישי בהדים מרופטים, עם צורחותיהם הדלים עולים. על סיפון אגיה בת 450 טונות ויציאה ל, "סיר הענוות" אגיה בלי תאים, בלי סידורים סניטריים מצימצילים. בתפלגה השניה ת, "אטריו" היתה צריכה לציאת מנאפולי, כי לא העזו לחזור על המבצע הזה בבאר. שלטונות נאפולי סירבו לתת רשות הפלגה בטענה שהאגיה אינה עונה לדרישות הביטחון המצומצמות של כסירות וסירות סניטריים. לאחר התערבותיות רבות והתערבותיות ברומא — הותר לאגיה להפליג.

רשות המעבר בארצות אירופה נמלי היציאה הפכו לביעה מטרידה ומכבידה ביותר. ידה של האימפריה הבריטית היתה ארוכה. לבד הלחץ המדיני על ארצות

מיוחדת של 40 בחורים יהודים והאמהות בתל-אביב. הפקידה: פועלת חבלה בארבעת חבלני, במיוחד בדומניה, לאחר שבבאות היטלר יכבשו אותה היה ברור, שזוהי רק שאלה של זמני המחשבה, שהינתנתה את ההגנה ואת הסוכנות היא אותה מחשבת, שעוללה רימה את מפעל הצטרותה, להעביר בחורים מן הישוב לקיבוצים היהודיים, כדי שיארגנו התנגדות ומרד; כדי לעודד ולנסות להציל. יהודה ארזי, איש ההגנה ולאחר המלחמה איש המוסד באטלר, היה צמחונן בין המוסדות ובין שלטונות הצבא. האינטליגנציה הבריטי קנה את הארץ ב-15,000 סטרלינג. היא הייתה צריכה לשמש כלי הפעה בשביל הפלוגה המיוחדת הזאת. נחמה חווה בין ארזי בשם הצבא ובין זאב שינד ומשה אבני. הארץ שיבת לבית הבריטי. זאב שינד בא מן הארץ לאיטמטובל כדי להסדיר את העבודת האגיה, "דאראן 2".

אנשי המוסד ברומניה הועידו אותה לפליטי קלדובו ולעוד קבוצות מפולין, גרמניה ורומניה. כל המאמצים להשיג אגיה אחרת נכשלו. אנשי העליה ב' — בתכנתו המלגה של זאב שינד — מחליטים לא לקיים את הזוהר ולא למסור את האגיה, המפורסם על השתלשלות הדיונים סביב פרשת "דאראן 2" שונים הנוגדים זה לזה. הפרישה נרמה לסיכונים עם שלטונות הצבא הבריטי ולסיכונים אף עם המנהיגות. אולם הכנות היו כה מוחשיות, עד כי אנשי העליה לא היו מוכנים למסור את האגיה בשום פנים ואופן. שלחנים רמי דרג באו לשאת ולתת אהם. בכך, בתחלת מרץ מצאו 600 פליטים דרכם לארץ-ישראל בספינה בעלת 459 טונות, "דאראן 2" הייתה האגיה האחרונה — מלבד סירת אהם — שנופלה מעפלים כמעט עד למועד סיום המלחמה.

"פאריז" — מולדת: שם מקלס-מסחלת. הפכה לסמל של שארפי מולדת לחסרי מולדת אגיה נוסעים ישנה נקלשה במלחמה לגמל חיפה. באחת התופה תגיעו 3,700 עולים בלתי חוקיים בשלש אגיות נפגמות: "פסיפיק", "מילוס" ו"אטלנטיק". הממשלה החליטה להגלות את עולי ה"פסיפיק" וה"מילוס" לאי מאריצ'יוס. המחאות לא הועלו. והחוננים היו לשווא. בוגנה נחתלה החלטה למנוע את הגירוש. אנשי ההגנה התכוננו "לעשות חור" באגיה, כדי שלא תהא מוכשרת להפלת הפועלה הייתה יסודית מדי. האגיה מרד נטחה לצידה והתהפכה אהה יחד טבעו למעלה מ-200 אנשים. הניצולים הועברו למחנה עתלית הייבך לצ'יצ'ר עזרת הגירוש. ב-5 בדצמבר עשתה ממשלה המנוטל מחווה של הסה. בהתחשב בסוכנות, בכישרון הטבל והזוועים — הגירה לשלום לחיפאר בארץ. אולם-ש-צ'יצ'ריל בכבוד ובצמצון התערב למענם: כעבור למעלה משנה — ולשהתדרר ממחנה עתלית.

1880 מעפלי, "אטלנטיק" לא נכללו בתנועה קודרת זו. לאחר מאבק פיוז נואש והתנגדות עד כלות הכוחות — נסחבו מעפלי, "אטלנטיק" לאגיה על-ידי שלמרים ומחשים. הם גורשו מן הארץ לאי-מאריצ'יוס אף על פי שהסוכנות הקציבה להם רישיונות עליה. במקרה שלום לא אירע שום, "אסח" וצ'יצ'ריל לא התערבו. הם לא סבלו. כמעט תמש שנים שהו הפליטים במאריצ'יוס. באוגוסט 1945 התוזרו אותם לארץ-ישראל. בית קברות יהודי גדול — כמה מאות מצבות משמשות עד היום העודה ל"גילוי" האי על ידי יהודים. "סיסומוטה". סיפור האסון הכבד בזמנר בכל פרשיות העליה ב' 769 יהודים הגליחו לברות ממתות ריכוז והיי-אבל ב"רומניה, "סטורמה" — ספינת שנה

תפליטים. מובילים לארץ אלמנטים, שאינם מתאימים לבנין הארץ. התנאים של תחשנה — בלתי אנושיים ועוד ועוד. צירים חבובים נוסו לשכנע את ד"ר סילבר, שלא ישא את גאומו ובשום פנים ואופן הוא לא היה מוכן לוותר. מאחור יתר הפך לאחד הלחמים הקיצוניים תובלתי מחפשים ביחתי...

כרל כצנלסון השמיע את תשובת המפד"ם בעליה, "הבלתי חוקית". אף נאום זה היה משא מחזיר. לא מבחינת צורתו התוצינית; ברל כצנלסון לא היה טריבון. הטאב היהודי המרשיד, ההחלטה הנחרצת לעשות כל האפשר כדי להציל הלקט הפנוי והאמת הפנונית — מצאו את ביטויים הקוליע והמרטט באאמו של כרל כצנלסון. "...מי בימינו אלה הנושא הטבעי — בגזירת גורלו — של מלחמה ישראל על קיומו והכזן מקומו? הריני משיב לעצמי: על פני היםים נטושים נושא הדגל של צרת היהודים. הללו לא יתנו לשפירי הארץ שייסגרו, לא יתנו למצפון העולם שייצגע. לא יתנו למר מלקלום מקדונלד שייצע את ספרו הלבן. הפליט היהודי יוצא בראש המשוער, וכולנו חייבים לצאת בצבאותינו... נבצענו לחוקים שלא היו קיימותיים אך אין להפגע לחוק השולל את זכות החיים של האדם..."

הוויכוח הגדול נסחחים. העליה בלתי חוקית הפכה לחוקית בתנועה הציונית. מאסירים, מתנות, גירוש אגיות ללב-ים בלי מים ומזון — נהלו תופעות שכחיות. "סילנד היל" — אגיה, שהגיעה לחופי הארץ ב-2 בספטמבר 1939. למחרת פלישת צבאות היטלר לפולניה ופרוץ מלחמת העולם השנית. רוב גוסעיה — הלוצים מפולין. מי לא יזכור את "הסגר הרכבת"? המלישה מיים ישנו, נשמך, ישנו חלוצי פולין ברכבת חתומה ברומניה. משלחת בקרה בשם הזאת נבחרקשט ונהלה מ"ס מסטרי השוב. אחד התנאים: רומניה חזיה סגורה כארץ מוצר בפני פליטים יהודיים וקונסנציה לא השמשה נפל יציאה לאגיות בלתי לגליות. הממשלה החרמנית התחייבה, קברניטתה לא עמד בכל זאת בלחץ האנושי. הרכבת עברה. ת.שייגר היל", עם 1417 נפשות על סיפונה, נודדה במיים למעלה מחודש ימים. המלחים כיוונו את הרכובה אל חולות תל-אביב והעלו אותה על החוף בצנתי יום.

"קולורדו", "אסטר", "דורח", "פרוסלנד", "הילדה", "ליברטו", "סלבור", "פסיפיק", "אטלנטיק", "פרישת", "אוזריס" ועוד שמות שרשמיי התיסטוריה של "אגיות המוות" (כינור אחר לאגיות המפעילים) יספרו על תלאותיהם וסבלותיהם, על מנוסתם של גירונים למוות ועל חסדיהם אל אודות-חיים מבלתיים. חיים; קלדובו. כפר גידת, שבת-אל בין יוגוסלביה לרומניה. שם דבר פליטים מצריכה הפליגו ברפסודות רועות על הדנובה. — כ-60 קילומטרים. מתנה דוברות וסירות תורפים בכפר. תחנה הרכבת הקרובה — כ-60 קילומטרים. מותר דוברות וסירות דולפות בקר צופר. מקפאי נשימה ונשמה. ארץ שהיא ושאר בהיים. מאמצים רבים מושקעים כלי לחלץ אותם, להביאם דרך הדנובה לגמל בים השחור ולחלוקם על אגיה אך ללא הצלחה. גם הכטלה רוצחת גוף ונפשה. השלטונות היוגוסלביים הדישו לבסוף לחקים מתנה עבריה. לפנות שחזית תעוקת היטלר כבש את יוגוסלביה. כל אנשי המנהה הוצאו לזורג. אחד לא נשאר לפלישה כרי לספר על החיים, על התקוות, על הזוועות.

דאראן 2. אגיה. עלובה של 459 סונות תחת דגל פנמה. נושאת את שם התחלה של הנמל דרכו התחיל גוריס בלבוא (Nunes Balboa) הקונקוטיסטור יית הייזיה "ול ההמדיה לאגרייה המירנית. האגיה עזרה המריאה וישנה

יהודה תלפ

"ההברחה" בהנגרלה

לכור של בדורותי מלני נמש פולצ'ר ו"ל ושתי בנותיה שמצאו את מותן במישורות אשוף.

ה ר ק ע

א. על יהדות הנגרה
מסמכים היסטוריים ספקים על הימצאותם של יהודים בהנגרה עד בטרם היו ההנגרים לעם. ביסדה/התחוותה הזוהי זו ע"י הגירה גדולה ממורבת ומפולין; כן ברור כי האל מן/למחצית השניה של המאה ה-11 קיימת התחשבות יהודית בחלקים שונים של הנגרה וכבר בשנת 1092 פורסמו איטורים משעם הכנסיה נגד היהודים. במקופת לפיבש השטרקי היה מצבם של היהודים טוב

בין גבולות וזרכים

כדי שאדם יחאר לעצמו באיזה תנאים יכלו לזכות 8000 אנשים באגיה כמו, פ"ן יורק" או, פ"ן קוסטנטי, איזה אלה עם העולים הובאו על-ידי הגי הבריטי ישיר לקפריסין. בקפריסין נתלו גילויים נוגעים ללב של אודת האוכלוסיה המקומית לעצור המתוות סובן איזות יזוני בשם פפואאליזי יחד עם חבריו — עשו במידע יכלתם ובהתאם לעצמת רגשותיהם כדי להקל ולעזור. פפואאליזי נשאר קשור עד חיים זהו לספנות הישראלית ומשמש כסוכן ראשי של חברת, ציגים".
ב-14 במאי 1948 הכריז רוד בן גוריון על עצמאות מדינת-ישראל. נתחיימו פרקי העפלה ומאבקי עליה רכי תלאות וכיסופים, עמוסי אמונות ומכרות, רצופי המערה-תונה ורגן-תקנות. פרקי העפלה עתירי אחרת והמנדבות; עמירי עקשנות וכוח סבל; עתירי מתשנות והחלטה הנושה. פרקים רכי תהילה וגבורת נפשית ורבי מששנות לדרך ולדורות

מפעל העליה ב' הביא לארץ-ישראל קרוב ל-144,000 עולים. רובם המכריע בשנותיים והצי לאחר מלחמת העולם השנייה. נאמן להבטחתו התרים השלטון הבריטי בארץ-ישראל את האגיות. בשעה שהוקמה מדינת ישראל, היו עשרות אגיות מעפלים קשורות למה במהל חיפה ואף בממבוסטה שבקפריסין. לאחר המלחמה המדינה חבב המוסד לעליה ב' את זכות העליה גם על אגיות שבקפריסין. הן התחזרו מאגל האגיות בחיפה מלקומת העצמאות הפסיקו האגיות הזרות של מדינת ישראל, היות ועם פרוץ מלחמת העצמאות הפסיקו האגיות הזרות לפקוד את גמל חיפה. צי המעפלים הוברל סחורות היוניות, אך בעיקר עולים. הפעם הם כבר לא היו בלתי חוקיים.

מ ש ו א ה

קובץ שנתני לתודעת השואה והמבורה
פרד ת.

משוואה, יד לחברי תנועות הנוער הציוניות בשואה ובמרי
תל-יעחק — תל-אביב, ניסן תשל"ז — אפריל, 1977

מל"א - כלל

(a)

מל"א